

Water binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

Rollen en taken binnen ANLb-Water

Water in het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer: ANLb-water

Op 1 januari 2016 is het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) ingevoerd. Het ANLb is een subsidie om leefgebieden voor (dier)soorten van internationaal belang te creëren en in stand te houden. Zo vergroten we de biodiversiteit en verbeteren we de waterkwaliteit en –kwantiteit in het agrarisch gebied.

Via het ANLb wordt ook waterbeheer uitgevoerd langs en in wateren op agrarische gronden. Het beheer richt zich op het verbeteren van de waterkwaliteit of het verhogen van het waterbergend vermogen, vernatting of het vasthouden van water. In de praktijk wordt dit waterbeheer vaak 'blauwe diensten' genoemd. Het ANLb-waterbeheer is aanvullend op het waterbeheer door waterschappen. Het geeft waterschappen de mogelijkheid om ook in de 'haarvaten' van het watersysteem aan de wateropgaven van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) te werken.

Er zijn veel partijen betrokken bij de verbetering van de waterkwaliteit en het waterbergend vermogen binnen het ANLb. U leest in deze folder op welke momenten partijen een rol hebben voor ANLb-water binnen het ANLb-proces.

Wie zijn erbij betrokken?

Ministerie van LNV

Het agrarisch natuur- en landschapsbeheer is onderdeel van het Europese POP3 (het Plattelandsontwikkelingsprogramma van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid). Het ministerie is eindverantwoordelijk voor de besteding van de Europese POP-subsidies in Nederland en stelt de natuurdoelen op.

Provincies

De provincies zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de internationale natuurdoelen. Zij voeren het natuurbeleid uit en leggen de ambities en te realiseren natuurdoelen vast in het Natuurbeheerplan. De provincies verlenen ook de subsidie voor het ANLb.

Waterschappen

Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de wateropgaven van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het ANLb-water is één van de middelen om de doelen te bereiken. De waterschappen verzorgen bovendien cofinanciering voor het ANLb-water.

Collectieven

Een agrarisch collectief is een samenwerking van agrariërs en grondgebruikers die agrarisch natuur- en landschapsbeheer uitvoeren in een bepaald gebied. Er zijn 40 collectieven in Nederland. Het collectief is aanvrager en ontvanger van de subsidie voor het ANLb en is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beheer. Zij sluit hiervoor beheercontracten af met deelnemers (boeren en grondgebruikers), passend binnen het Natuurbeheerplan.

Deelnemers

Leden van een collectief zijn agrarische ondernemers en grondgebruikers. Zij voeren het beheer uit en ontvangen hiervoor een beheervergoeding van het collectief.

RVO.nl

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland betaalt EU-subsidies uit in opdracht van de provincies. RVO.nl beoordeelt de subsidieaanvragen en handelt ze financieel af.

NVWA

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit controleert in opdracht van RVO.nl of het beheer volgens de gestelde eisen is uitgevoerd.

Het ANLb subsidieproces – onderdeel water

Een subsidieaanvraag voor de categorie water verloopt via het reguliere proces van ANLb. Er zijn drie belangrijke fasen: de voorbereiding van de subsidieaanvraag, de gebiedsaanvraag en het jaarlijks beheer. De hoofdrolspelers binnen deze stappen zijn de beleidsmedewerker van het waterschap, de beleidsmedewerkers ANLb en water van de provincie en het collectief. Een goede samenwerking tussen collectief, waterschap en provincie vanaf het begin van het proces blijkt de sleutel tot succes voor het uitvoeren van blauwe diensten.

1. Voorbereiden subsidieaanvraag

Het waterschap stelt vast wat de wateropgave in een gebied is, bijvoorbeeld als onderdeel van een waterbeheerplan. Het waterschap kan daarbij een collectief en provincie raadplegen. Andersom is het wenselijk dat het waterschap inbreng levert voor het Natuurbeheerplan van de provincie.

Het Natuurbeheerplan

Het subsidieproces begint met het provinciaal Natuurbeheerplan en de gebiedsaanvraag van het collectief. In paragraaf 4.4 van het provinciaal Natuurbeheerplan worden de beleidsdoelen en criteria voor de categorie water beschreven. In paragraaf 4.5 staan de beoordelingscriteria voor de gebiedsaanvragen voor de leefgebieden en de categorie water van het ANLb.

Invulling Natuurbeheerplan onderdeel ANLb-water- het gebiedsproces

Voor een goede inbedding van het waterbeheer in het Natuurbeheerplan, is het van belang dat provincie, waterschap en collectief nauw overleggen over paragraaf 4.4 en 4.5. Het is belangrijk dat de verschillende beleidsafdelingen voor water daarbij worden betrokken, denk aan de beleidsmedewerker ANLb, de beleidsmedewerker water en eventueel de POP-coördinator.

De provincies zijn verantwoordelijk voor het maken en vaststellen van het Natuurbeheerplan en hebben een regierol, ook voor de categorie water. De provincies delegeren de concrete invulling van de categorie water vaak aan de waterschappen.

De waterschappen stemmen met de collectieven af welk beheer waar gewenst is en wat haalbaar is (zie brochure Beheermogelijkheden ANLb-water). Het resultaat wordt op hoofdlijnen vastgelegd in het Natuurbeheerplan.

Het is daarbij van belang om:

- samen kansen te verkennen door te doen;
- in gesprek te gaan met elkaar en in gesprek te blijven;
- vertrouwen te geven: details met elkaar te bespreken maar afspraken op hoofdlijnen vast te leggen in het Natuurbeheerplan;
- te werken aan draagvlak binnen afdelingen van waterschappen en provincies;
- een open houding te hanteren ten opzichte van een betrekkelijk nieuw instrument als het ANLb-water.

Het openstellingsbesluit

De subsidie is alleen aan te vragen als provincies in het openstellingsbesluit subsidiebudget opnemen voor ANLb-water. Bij ANLb-water financiert de EU mee. Op dit moment is de cofinanciering 50%. Het resterende bedrag komt van de provincie en/of de waterschappen. Zij maken onderling afspraken hierover.

Financieringsafspraken vastleggen

Er zijn geen vaste formats om de financieringsafspraken tussen provincies en waterschappen vast te leggen. De afspraken kunnen worden vastgelegd in:

- een bestuurlijke brief van het waterschap gericht aan het college van GS van de provincie;
- een bestuursovereenkomst (BOK) tussen waterschap en provincie;
- e-mailcorrespondentie tussen waterschap en provincie.

Een combinatie van deze drie afspraken is praktisch en goed werkbaar. Waterschap en provincie houden enkele voorbereidende gesprekken. Daarna zegt het waterschap in een bestuurlijke brief cofinanciering toe. Deze wordt vervolgens, inclusief nadere afspraken over de uitvoering van het beheer, in een bestuursovereenkomst uitgewerkt voor een meerjarige periode (tot en met 2020). Daarna bepalen waterschap en provincie jaarlijks welk deel van het totale budget wordt opengesteld voor subsidie. Daarbij wordt gekeken of het budget past binnen de totale beschikbare EU-financiering en of er mogelijk meer ruimte beschikbaar is door onderbenutting in eerdere jaren. De uitkomst van het jaarlijkse budgetgesprek wordt via e-mailcorrespondentie vastgelegd en toegevoegd aan het openstellingsbesluit. Nadat Gedeputeerde Staten (GS) het openstellingsbesluit heeft vastgesteld, ontvangt het waterschap hiervan een kopie.

Verdeling ANLb-subsidie binnen werkgebieden waterschappen en collectieven

Een agrarisch collectief krijgt op basis van haar gebiedsaanvraag een beschikking van de provincie. Hierin staat voor welke leefgebieden en/of de categorie water het collectief subsidie krijgt.

De beschikking vermeldt niet aan welke watergangen de middelen moeten worden besteed. Wanneer er twee waterschappen binnen het werkgebied van het collectief vallen is het van belang dat collectief en waterschap en provincie afspraken maken over de verdeling van de beheersubsidie. Hiervoor zijn twee mogelijkheden.

[> lees verder op pagina 8](#)

Beschikkingsvoorbeeld voor ANLb-water

Leefgebied categorie	Minimum aantal hectares	Maximum aantal hectares	Gemiddeld bedrag per hectare	Subsidie per jaar	Maximale subsidie over 6 jaar
Water	50	57,5	€ 1450,-	€ 83.375,-	€ 500.250,-

AGRARISCH- NATUUR EN LANDSCHAPSBEHEER (ANLB) ANLb-water: rollen en taken binnen het subsidieproces

Vorbereiding subsidieaanvraag

NATUURBEHEERPLAN (NBP)

Waterschap stelt water-opgave vast

Nauw overleg par. 4.4 en 4.5 Natuurbeheerplan

OPENSTELLINGSBESLUIT

Afspraken maken over cofinanciering

Vooraf afstemmen beschikbaar budget per waterschapsgebied

Vaststellen Natuurbeheerplan

Vaststellen openstellingsbesluit door GS

Kopie openstellingsbesluit naar waterschap

Gebiedsaanvraag

CONCEPT GEBIEDSAANVRAAG

Uitbreidingsaanvraag met ANLb-water

Kopie van uitbreidingsaanvraag naar waterschap

Beoordeling uitbreidingsaanvraag

DEFINITIEVE GEBIEDSAANVRAAG

(Uitbreidings)aanvraag met ANLb-water

Kopie van (uitbreidings)aanvraag naar waterschap

Beoordeling en advies uitbreidingsaanvraag

Overname advies waterschap in beslissing op gebiedsaanvraag

BESCHIKKING

Afgeven beschikking aan collectief

Kopie beschikking aan waterschap

Actoren

 Waterschap Collectief Provincie RVO.nl NVWA

Consultatie wenselijk

Uitvoering jaarlijks beheer

BEHEERCONTRACTEN EN PERCEELREGISTRATIE

Afsluiten beheerovereenkomsten met leden

Vastleggen beheer-overeenkomst in ICT

Opgave jaarlijks beheer per perceel: 3 x per jaar

1. Voorgenomen beheer voor het komende beheerjaar (15 december)
2. Betaalverzoek beheer (15 mei)
3. Betaalverantwoording uitgevoerd beheer (30 sept)

Doorleveren beheer per waterschapsgebied en per collectief aan waterschap

Tussentijds opvragen registratie beheer als digitaal kaartbestand bij collectief mogelijk

Controle NVWA op uitvoering beheer

VERANTWOORDING, EVALUEREN EN BETALEN

Betaalverzoek en betaalverantwoording

Voortgangsgesprek provincie, collectief

Beoordeling verantwoording en betaalbeschikking

Declaratie betaling aan provincie

Declaratie nationale cofinanciering bij waterschap

Declaratie uitvoeringskosten bij provincie

1. Afstemmen voorafgaand aan de subsidieaanvraag

Door als waterschap vooraf met het collectief te overleggen, kunnen de verwachtingen gedeeld worden. Vragen die aan de orde kunnen komen zijn: hoeveel deelnemers denkt een collectief te kunnen werven, hoe groot is de wateropgave en welke beheeractiviteiten (pakketten) gaan beheerders uitvoeren? Dit verwerkt het collectief in een begroting per waterschapsgebied. Dit is het werkgebied van een waterschap dat ligt binnen het werkgebied van een collectief. De gebiedsaanvraag is vervolgens de optelsom van de verschillende deelbegrotingen. Informeel vormen de begrotingen per waterschapsgebied de afspraak tussen collectief en waterschap.

2. In de openstelling werken met deelgebieden

De provincie kan in het Natuurbeheerplan deelgebieden opnemen, bijvoorbeeld per waterschaps-

gebied. Budgetten kunnen in de openstelling dan gekoppeld worden aan een waterschapsgebied, zodat duidelijk is welk waterschap waaraan mee-financiert. Door een combinatie te maken met het werkgebied van een collectief of beheerfunctie kan nog verder gestuurd worden op gebied of doel.

Optie twee levert de meeste zekerheid op, maar kent ook risico's. Het digitale kaartbestand van het Natuurbeheerplan moet zeer nauwkeurig opgebouwd worden. Door meerdere indelingsvormen in deelgebieden te combineren (werkgebied waterschap, werkgebied collectief en doel/beheerfunctie), ontstaan veel grenzen die tot administratieve fouten en daarmee extra werk en financiële risico's bij collectieven kunnen leiden. Daarnaast ontstaat door het plaatsen van meerdere schotten in budgetten een risico op onderbesteding.

2. Gebiedsaanvraag

Het collectief dient (een uitbreiding op) de gebiedsaanvraag in bij de provincie. Nieuwe of uitbreidingsafspraken worden toegevoegd aan de lopende subsidieverlening voor de resterende jaren van de zesjarige subsidieperiode (2016 – 2021). Het waterschap ontvangt de (uitbreiding op) de gebiedsaanvraag voor het onderdeel water van de provincie. Het waterschap beoordeelt of de gebiedsaanvraag past binnen het vastgestelde beleid en bijdraagt aan de waterdoelen. Vervolgens stuurt het waterschap haar reactie naar de provincie die het samenvoegt met de provinciale reactie. In principe neemt de provincie het advies van het waterschap daarbij over.

Het collectief heeft de mogelijkheid om voorafgaand aan het indienen van de definitieve aanvraag een conceptaanvraag in te sturen die dezelfde route doorloopt. Het collectief verwerkt dan de reactie van de provincie en het waterschap op het concept voordat ze de definitieve gebiedsaanvraag indient.

Beschikking

Zodra de provincie de beschikking op de gebiedsaanvraag heeft afgegeven, ontvangt het waterschap een kopie van de beschikking van de provincie.

3. Uitvoeren jaarlijks beheer

Het collectief is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het jaarlijkse beheer. Hiervoor sluit zij beheerovereenkomsten af met deelnemende agrariërs. De beheerovereenkomsten legt zij vast in haar ICT-systeem. Op drie momenten per jaar wordt de ruimtelijke informatie over de geografische ligging van het beheer via RVO.nl overgedragen van het collectief aan de provincie.

- Het collectief geeft de situatie per 15 december door, het *voorgenomen beheer* voor het komende beheerjaar. Tot 15 mei kunnen hieraan nog percelen toegevoegd worden.

- Daarna volgt de situatie per 15 mei, het *betalverzoek*. Hiermee wordt voor dat beheerjaar definitief vastgelegd op welke percelen met welke omvang en grondgebruik het beheer wordt uitgevoerd. De subsidie wordt geclaimd. Aan deze perceelsinformatie is de actuele informatie over de beheerafspraken gekoppeld. Deze kan nog wijzigen tot 1 oktober.
- Uiterlijk op 30 september dient het collectief een *betalverantwoording* in over het uitgevoerde beheer in dat beheerjaar. In de verantwoording geeft het collectief aan welke beheeractiviteiten daadwerkelijk op de percelen zijn uitgevoerd. Vanaf 1 oktober kan het collectief dit niet meer wijzigen.

De provincie kan de geo-informatie gesplitst naar waterschapsgebied en per collectief versturen naar de waterschappen. Waterschappen hebben tussen deze contactmomenten in vaak ook behoefte aan een stand van zaken. Bijvoorbeeld om hun eigen beheer- en onderhoudswerkzaamheden af te stemmen op het agrarisch natuurbeheer of om monitoring uit te voeren. Het waterschap kan die informatie bij het collectief opvragen als digitaal kaartbestand. Het waterschap kijkt dan achter de schermen met het collectief mee. Dit kan helpen om zowel het beheer als de communicatie efficiënter te maken.

Verantwoorden, evalueren en betalen

Veel van het waterbeheer is na 1 oktober afgerond met uitzondering van bijvoorbeeld slootschonen, snoeien. Vanaf 1 oktober wordt de balans opgemaakt over het uitgevoerde beheer in dat beheerjaar.

Betaalverzoek en betaalverantwoording

Het collectief dient voor het uitgevoerde beheer een betaalverzoek in bij RVO.nl. Bij de verantwoording op het betaalverzoek levert het collectief een digitaal bestand met de percelen en daaraan gekoppeld het uitgevoerde beheer aan RVO.nl. Vervolgens beoordeelt RVO.nl de verantwoording op het betaalver-

zoek en verwerkt de resultaten van de administratieve controles en de veldcontroles van de NVWA. Deze veldcontroles zijn gedurende het beheerjaar steekproefsgewijs gehouden op uitvoering van de beheeractiviteiten.

Voortgangsgesprek

Provincie en collectief voeren jaarlijks in november een voortgangsgesprek, ook wel het 'goede gesprek' genoemd, waarbij zij veelal samen met het waterschap terugkijken op het uitgevoerde beheer, de resultaten en het proces. Ook kijken ze vooruit naar het komende beheerjaar.

Betaalbeschikking

Na de beoordeling op het betaalverzoek stelt RVO.nl een betaalbeschikking op en vindt betaling aan het collectief plaats. RVO.nl declareert de betalingen bij de provincie.

In rekening brengen van de cofinanciering

De provincie brengt (een deel van) de nationale cofinanciering voor het beheer in rekening bij de waterschappen. Dit gebeurt op basis van onderling gemaakte afspraken. De 1) de betaalbeschikking, 2) de hectares per deelgebied (werkgebied waterschap per collectief) en 3) het gemiddelde hectarebedrag per deelgebied vormen de basis voor de decla-

ratie van de provincie bij de waterschappen. Onderstaand rekenvoorbeeld is een manier hoe de provincie kan declareren bij het waterschap wanneer er geen deelgebieden zijn opgenomen in het natuurbeheerplan.

Naast de kosten voor het beheer (programma-gelden) brengt RVO.nl haar uitvoeringskosten voor het ANLb in rekening bij de provincies. Er zijn geen vaste afspraken over het al dan niet doorbelasten hiervan aan de waterschappen. De provincies belasten deze kosten meestal niet door aan de waterschappen omdat met de categorie water ook gewerkt wordt aan de provinciale beleidsdoelen.

Fictief rekenvoorbeeld

Toelichting fictief rekenvoorbeeld

Voor het werkgebied van collectief 1 geldt dat de waterschappen gezamenlijk de volledige nationale cofinanciering van 50% dragen. Het collectief heeft naar aanleiding van administratieve en / of veldcontroles een korting gekregen waardoor ze minder ontvangt dan aangevraagd bij het betaalverzoek.

Binnen het werkgebied van collectief 2 zijn ook twee waterschappen actief. De waterschappen dragen samen met de provincie de nationale cofinanciering waarbij zowel provincie als gezamenlijke waterschappen ieder de helft van de nationale cofinanciering van in totaal 50% dragen. Het collectief krijgt geen korting opgelegd naar aanleiding van administratieve en / of veldcontroles en ontvangt het bedrag dat is aangevraagd bij het betaalverzoek.

VERDELING KOSTEN TUSSEN WATERSCHAPPEN PER COLLECTIEF								
	BESCHIKKING / BEGROTING COLLECTIEF			REALISATIE	KOSTENVERDELING			
	Gemiddeld bedrag per ha in beschikking / begroting collectief	ha uitgevoerd beheer	gemiddeld bedrag/ ha x ha uitgevoerd beheer	Uitbetaling aan collectief door RvO	verhouding WS 1/WS 2 o.b.v. begroting collectief danwel beschikking	verhouding x uitbetaling RVO	Cofinancieringspercentage	Declaratie provincie bij waterschap
Collectief 1 (met korting)			€ 389.932,62	€ 370.000,00		€ 370.000,00		
WS 1	€ 1.300,00	180,00	€ 234.000,00		60,0%	€ 222.038,36	50%	€ 111.019,18
WS 2	€ 1.350,00	115,51	€ 155.932,62		40,0%	€ 147.961,64	50%	€ 73.980,82
Collectief 2 (zonder korting)			€ 51.900,00	€ 43.250,00		€ 43.250,00		
WS 1	€ 1.730,00	20,00	€ 34.600,00		66,7%	€ 28.833,33	25%	€ 7.208,33
WS 2	€ 1.730,00	10,00	€ 17.300,00		33,3%	€ 14.416,67	25%	€ 3.604,17

Meer informatie

Meer informatie over waterbeheer in het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer vindt u onder het thema Subsiestelsel Natuur en Landschap op www.portaalnatuurenlandschap.nl en op www.bij12.nl.

Leidseveer 2, 3511 SB Utrecht
t 085 - 486 22 22 f 085 - 486 22 33
e info@bij12.nl w bij12.nl

Fotografie: Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden- Beke Romp (pagina 2)

Vormgeving: Communicatiebureau De Lynx **Redactie:** Communicatiebureau De Lynx